

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-108>

УДК 339.9

ОСОБЛИВОСТІ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

FEATURES OF CUSTOMS REGULATION IN UKRAINE

Скибінський Олександр Станіславовичкандидат економічних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6537-3658>**Сивохіп Павло Сергійович**аспірант,
Національний університет «Львівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-9496-8803>**Skybinskiy Oleksandr, Syvokhip Pavlo**

Lviv Polytechnic National University

У статті досліджено стратегічний напрямок України до інтеграції з Європейським Союзом та світовою спільнотою, що вимагає вдосконалення механізмів державного управління для успішного впровадження митної політики. Основна мета цієї політики – створення сприятливих умов для збільшення зовнішньоекономічної діяльності, підвищення її ефективності, а також спрощення митних процедур і формальностей. Нинішня система державного управління в Україні потребує реформ, щоб відповідати європейським стандартам належного управління. Визначено основні завдання митного регулювання, що включають встановлення мит та інших податків, процедури митного контролю та організацію діяльності митних органів. Доведено важливість впровадження новітніх технологій, таких як електронні системи, для полегшення митних процедур та зниження бюрократії.

Ключові слова: митна політика, митне регулювання, зовнішньоекономічні відносини, імпорт, мито, митні збори.

The article explores Ukraine's strategic direction towards integration with the European Union and the global community, which requires improving public administration mechanisms for the successful implementation of customs policy. The primary goal of this policy is to create favorable conditions for increasing foreign economic activity, enhancing its efficiency, and simplifying customs procedures and formalities. The current public administration system in Ukraine needs reforms to meet European standards of good governance. The importance of researching the formation and development of customs policy is emphasized to protect customs interests, regulate foreign trade, and integrate the economy into the global market. In the context of the war and potential EU accession after its conclusion, it is particularly important to align customs regulation with EU requirements, which will impact Ukraine's foreign economic relations and economic growth in the post-war period. The main tasks of customs regulation are defined, including the establishment of duties and other taxes, customs control procedures, and the organization of customs authorities' activities. The importance of implementing modern technologies, such as electronic systems, to facilitate customs procedures and reduce bureaucracy is demonstrated. The importance of creating strategies for all areas of state influence on socio-economic processes in the context of Ukraine's integration into the European Union is emphasized. The main objective is to ensure access for Ukrainian goods to foreign markets, attract foreign investments, and achieve stable economic development through effective public administration of customs policy. Key aspects of customs policy include the actual movement of goods across the customs border and the conclusion of commercial agreements, which contribute to the development of economic relations with international partners. The necessity of adapting Ukraine's customs policy to the requirements of the EU-Ukraine Association Agreement, particularly in the field of economic and sectoral cooperation, is highlighted.

Keywords: customs policy, customs regulation, foreign economic relations, import, duty, customs fees.

Постановка проблеми. Стратегічний напрямок України до Європейського Союзу та світової спільноти змушує органи державного

управління вдосконалювати механізми, які забезпечать успішне впровадження державної митної політики. Ця політика спрямована

на створення сприятливих умов для збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності, підвищення її ефективності, а також на спрощення митних процедур і формальностей, пов'язаних із митним контролем товарів і транспортних засобів, що перетинають митний кордон України. Нині система державного управління в Україні не відповідає потребам країни у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та не відповідає європейським стандартам належного управління [3].

Оскільки основні принципи та напрями діяльності держави в сфері захисту митних інтересів і забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки та її інтеграції в світову економіку є складовими державної митної політики, то дослідження особливостей її формування та розвитку мають велике значення як для науковців, так і для практиків.

Тільки за умов наявності зваженої та далекоглядної митної політики можливо досягти ефективного державного управління зовнішньоекономічною діяльністю, що сприятиме створенню належних зовнішньоекономічних умов для розширення виробничого процесу в Україні [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження митного регулювання в Україні проводити вітчизняні науковці, а саме: Дрозд О. Ю. [1], Єроменко А., Сластьоненко О. [2], Кийда Л. І., Шевченко Н. І. [3], Кулініч О. А., Білоус Г. Г. [5], Гребенюк Я. [6], Речун О. Ю., Єрмолівич М. О., Ковальчук В. О. [8]. Проте у умовах війни та у процесах постійних змін митного регулювання дана тема потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні особливостей митного регулювання в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах воєнного стану та потенційного вступу до ЄС після закінчення війни в Україні, надзвичайно важливо досягти максимального узгодження митного регулювання між Україною та країнами ЄС. Адже митне регулювання безпосередньо впливає на розвиток зовнішньоекономічних відносин та економічне зростання України в післявоєнний період. Митне регулювання – «регулювання питань, пов'язаних із встановленням мит та інших податків, що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України, процедурами митного контролю, органі-

зацією діяльності органів митного контролю України» [7].

Митне регулювання в Україні здійснюється на основі Митного кодексу України, який регулює питання зовнішньої торгівлі, захисту митних інтересів, внутрішнього ринку, забезпечує митну безпеку та сприяє розвитку й інтеграції економіки України у світову економіку.

Митна політика ЄС є складовою як внутрішньої, так і зовнішньої політики, і спрямована на ефективне використання та впровадження інструментів митного регулювання для захисту національної економіки.

Адаптація митного регулювання України до вимог ЄС є необхідним кроком на шляху до інтеграції в ЄС і розвитку зовнішньоекономічних відносин. Ефективне митне регулювання на етапі євроінтеграції дозволить розширити доступ до ринків ЄС, збільшити обсяги фінансової допомоги від міжнародних організацій та ЄС, підвищити доходи державного бюджету України та її інвестиційну привабливість.

Проте, інвестиційна привабливість України значною мірою залежить від якнайшвидшого завершення війни, оскільки у воєнних умовах підвищення інвестиційної привабливості є складним завданням через високі ризики.

Таким чином, головною передумовою для адаптації митного регулювання України до стандартів ЄС є завершення війни та продовження процесу євроінтеграції відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, внесення змін до нормативно-правової бази України щодо митної політики та співпраця з країнами ЄС у впровадженні реформ [9].

На даний час ведеться активна співпраця України та міжнародних організацій з питань митного регулювання. Зокрема, Світова організація торгівлі (СОТ) передбачає вимоги та стандарти, яких зобов'язана дотримуватися Україна, як член організації. Для імпорту товарів в Україну з країн-членів СОТ визначено Національний режим та Режим найбільшого сприяння.

Національний режим передбачає, що імпортовані товари з країн-членів СОТ отримують таке ж сприятливе ставлення, як і товари українського виробництва. Це стосується оподаткування, зборів, внутрішнього продажу, пропозицій до продажу, купівлі, транспортування, розподілу та використання товарів. Вимоги щодо кількісного регулювання також включаються, зокрема ті, що визначають умови змішування, переробки або використання товарів у певних пропорціях чи кількостях [8; 7].

Режим найбільшого сприяння охоплює питання мит, митних зборів і способів їхнього стягнення, а також правила та формальності, пов'язані з імпортом. Відповідно до цього режиму, будь-які переваги чи привілеї, що надаються одному імпортованому товару, мають негайно і беззастережно застосовуватися до аналогічних товарів з країн-членів СОТ або держав, з якими укладено двосторонні чи регіональні угоди про режим найбільшого сприяння [8; 7].

Однією з основних характеристик сучасного митного регулювання в Україні є впровадження новітніх технологій, зокрема електронних систем, які полегшують проходження митних процедур. Це допомагає підвищити ефективність та зменшити рівень бюрократії. Прикладом такої ініціативи є послуга розмитнення автомобілів через портал "Дія", яка вже розроблена і починає працювати на українській митниці.

Україна впевнено рухається в напрямку модернізації та вдосконалення митної системи та регулювання, щоб відповідати сучасним вимогам глобальної економіки та сприяти розвитку міжнародної торгівлі.

Визначення стратегічного напрямку розвитку країни передбачає створення стратегій для всіх сфер державного впливу на соціально-економічні процеси. Враховуючи стратегічний курс України на інтеграцію з Європейським Союзом (ЄС), необхідно забезпечити входження України в європейський політичний, економічний та правовий простір, удосконалити механізми співпраці з міжнародною спільнотою та виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС. Це також включає забезпечення доступу українських товарів на зовнішні ринки, стабільний та передбачуваний розвиток економіки України, залучення іноземних інвестицій, а також запровадження режиму найбільшого

Рис. 1. Очікувані результати виконання Угоди про асоціацію

Джерело: побудовано авторами на основі [4]

сприяння у зовнішній торгівлі з країнами-членами СОТ.

На сьогоднішні напрямки співпраці між Україною та ЄС в рамках виконання Угоди про асоціацію, що стосується "Галузевої співпраці", регулюється Розділом V Угоди про асоціацію "Економічне та галузеве співробітництво". Відповідальним органом є Міністерство фінансів України. Очікувані результати виконання Угоди про асоціацію щодо митних питань наведено на рис.

Державна митна політика є одним із ключових факторів економічного розвитку України, але її вплив можливий лише за умов ефективного державного управління відповідними процесами. Це включає створення належних організаційно-правових умов для розширеного відтворення в країні, забезпечення України гідного місця в системі міжнародного поділу праці, зміну структури зовнішньої торгівлі, створення умов для ефективного захисту інтересів вітчизняних виробників і зміцнення економічної безпеки держави.

Для митної політики ключовими є фактичне ввезення або вивезення товарів через митну територію України. Основною ознакою висту-

пає укладення комерційної угоди та передача товару у власність іноземному партнеру або отримання товару від іноземного партнера з фактичним переміщенням через митний кордон України.

Основою митної політики є зовнішньоторговельна політика, яка являє собою комплекс заходів для розвитку економічних відносин країни з міжнародними партнерами. Вона включає обґрунтування обсягів товарообігу, географічного розподілу та товарної структури експорту й імпорту. Зовнішньоторговельна політика охоплює міжнародні відносини, які не обмежуються торговельними зв'язками, а також включають дипломатичні, економічні, науково-технічні, культурні, транспортні й інші зовнішні зв'язки держави та її громадян. При цьому, роль зовнішньої торгівлі є особливою, оскільки її здійснення становить основу митної політики [3].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, метою державної політики України в довгостроковій перспективі є створення умов для досягнення провідних позицій країни в світовій економіці, що базується на підвищенні глобальної конкурентоспроможності її національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дрозд О. Ю. Митний режим транзиту: адаптація до європейського митного регулювання. *Правова позиція*. 2023. № 3 (40). С. 155–159.
2. Єроменко А., Сластьоненко О. Вплив воєнного стану на митне регулювання транзиту товарів через кордон України. *Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems : XVI International scientific and practical conference (March 27–29, 2024) Valencia, Spain. International Scientific Unity, 2024*. С. 80–82.
3. Кийда Л. І., Шевченко Н. І. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. DOI: 10.32702/2307-2156-2020.4.66
4. Комунікаційна команда Офісу Віцепрем'єрки з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/partnership/duty/> (дата звернення: 29.04.2024).
5. Кулініч О. А., Білоус Г. Г. Виклики системі митного регулювання ЗЕД України. *Фінансова архітектура та сценарії конкурентних моделей розвитку* : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф., 17 листопада 2023 р. Держ. біотехнологічний ун-т. Харків, 2023. С. 290–292.
6. Кулініч О. А., Гребенюк Я. Особливості функціонування митної системи України в сучасних умовах. *Socially competent management of corporations in a behavioral economy* : Collection of scientific papers. European institute of further education, Podhájka, 24–25.11.2021. Р. 259–260.
7. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16 квітня 1991 р. № 959-XII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 26.04.2024).
8. Речун О. Ю., Єрмолович М. О., Ковальчук В. О. Особливості сучасного митного регулювання в Україні. *Technologies in education in schools and universities* : Hriceedings of the III Synternational Scientific and Practical Conference. Athens, Greece, January 23–26, 2024. С.67–68. DOI: 10.46299/ISG.2024.1.3
9. Сивохіп П. С. Передумови адаптування умов вітчизняного митного регулювання до вимог Європейського союзу : *Економіка, фінанси, облік, менеджмент і право в Україні та світі*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 23 травня 2023 р.). Ізмаїл: ЦФЕНД, 2023. С. 6–7.

REFERENCES:

1. Drozd O. Yu. (2023). Mytnyi rezhym tranzytu: adaptatsiia do yevropeiskoho mytnoho rehuliuвання [Customs transit regime: Adaptation to European customs regulation]. *Pravova pozytsiia-Legal Position*, vol. 3(40), pp. 155–159.
2. Yeromenko A., Slastionenko O. (2024). Vplyv voiennoho stanu na mytne rehuliuвання tranzytu tovariv cherez kordon Ukrainy [The impact of martial law on customs regulation of goods transit across the border of Ukraine]. *Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems: XVI International Scientific and Practical Conference (Valencia, Spain, March 27–29, 2024)*, pp. 80–82.
3. Kyida L. I., Shevchenko N. I. (2020). Osoblyvosti realizatsii derzhavnoi mytnoi polityky v Ukraini [Features of the implementation of state customs policy in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok-Public Administration: Improvement and Development*, vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.4.66>
4. Komunikatsiina komanda Ofisu Vitsepremierky z pytan yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehtratsii [Communication Team of the Office of the Deputy Prime Minister for European and Euro-Atlantic Integration]. Available at: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/partnership/duty/> (accessed April 29, 2024)
5. Kulinich O. A., Bilous H. H. (2023). Vyklyky systemi mytnoho rehuliuвання ZED Ukrainy [Challenges to the customs regulation system of Ukraine's foreign economic activity]. *Finansova arkhitektonika ta stsenarii konkurentnykh modelei rozvytku : tezy dopovidei Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kharkiv, November 17, 2023). Kharkiv: Derzh. biotekhnolohichniy un-t. pp. 290–292. (in Ukrainian)
6. Kulinich, O. A., & Grebenyuk, Ya. (2021). Osoblyvosti funktsionuvannya mytnoi systemy Ukrainy v suchasnykh umovakh [Features of the functioning of the customs system of Ukraine in modern conditions]. *Socially Competent Management of Corporations in a Behavioral Economy: Collection of Scientific Papers, European Institute of Further Education*, (Podhajska, November 24–25, 2021), pp. 259–260.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991, April 16). On foreign economic activity: Law of Ukraine No. 959-XII. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (accessed April 26, 2024)
8. Rechun, O. Yu., Yermolovych, M. O., & Kovalchuk, V. O. (2024). Osoblyvosti suchasnoho mytnoho rehuliuвання v Ukraini [Features of modern customs regulation in Ukraine]. *Technologies in Education in Schools and Universities: Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference (Athens, Greece, January 23–26, 2024)* pp. 67–68. DOI: <https://doi.org/10.46299/ISG.2024.1.3>
9. Syvohip, P. S. (2023). Peredumovy adaptuvannya umov vitchyznianoho mytnoho rehuliuвання do vymoh Yevropeiskoho soiuzu [Preconditions for adapting domestic customs regulation to the requirements of the European Union]. *Ekonomika, finansy, oblik, menedzhment i pravo v Ukraini ta sviti : zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*, (Izmail, May 23, 2023). Izmail: TsFEND, pp. 6–7 (in Ukrainian)